

angiver de mest generelle retningslinier for anvendelsen af fondens indtægter, og at det i øvrigt overlades fondsbestyrelsen at foretage de nærmere dispositioner med hensyn til uddeling efter et frit skøn. Dette er tilrådeligt ikke blot ud fra skatte- og afgiftsmæssige hensyn, men også fordi man kun herved kan opnå den fornødne smidighed, så fondsbestyrelsen i videst muligt omfang kan indrette sig efter de fremtidige vilkår.«

b) *Bestyrelsen.* Det eneste krav er, at mindst ét af bestyrelsens medlemmer til stadighed indtager en stilling, der kan give fornøden garanti for uvildighed – hvad der så ellers skal lægges i begrebet »en stilling, som kan give garanti for uvildighed«. Den pågældende har overhovedet ingen forpligtelser over for skatteyderne, men skal alene påse, at formålet – som kan være hvad som helst – efterleves!

Skulle nogen alligevel finde dette krav afskrækkende, kan Kristian Mogensen straks berolige: »At der imidlertid efter gældende ret ikke kan stilles særlig store krav, fremgår bl. a. af en sag, der har været forelagt højesteret, i hvilken sag skattemyndighederne havde anerkendt eksistensen af en fond, der kun hvilede på stifterens løfte til sin egen advokat, og hvis bestyrelse alene bestod af denne advokat.« I øvrigt er der intet i vejen for, at slægtsmedlemmer er repræsenteret i fondsbestyrelsen, eller at fondsbestyrelsen, bortset fra det »uvildige medlem«, udelukkende består af slægtsmedlemmer.²⁾ Da det desuden er tilladt i fundatsen at bestemme, at bestyrelsen skal være selvsupplerende, er konstruktionen vist det, der kaldes idiotsikret.

c) *Formuen definitivt udskilt.* Dette krav er det eneste, der volder en smule hovedbrud, fordi stifterne ofte har et ønske om at bevare den fulde kontrol og dispositionsret over formuen, som kun af skattemæssige grunde er »overdraget« til en fond. Specielt kan det volde problemer at sikre efterkommerne økonomisk, når formuen er blevet en fond, idet grundlovens § 84 indeholder et forbud mod familiefideikommiser (hvilket udelukker, at der sikres ydelser til en række personer, som ved stifterens død endnu ikke er født, i henhold til arveangsregler, der er fastlagt på forhånd).

Imidlertid har nogle af landets højest estimerede advokater udfoldet energi og opfindsomhed for at finde veje til omgåelse af disse bestemmelser, og resultaterne er ikke udeblevet.

Således er Kristian Mogensen¹⁾ helt på det rene med, at »forbudet mod sådanne fideikommiser må ses som et udslag af lovgivningsmagtens bekæmpelse

af en »arvelig rigmandsklasse«, men det forhindrer ham ikke i umiddelbart efter at konkludere: »Disse bestemmelser er ikke til hinder for, at der oprettes almindelige familielegater, når der ikke samtidig fastsættes en bunden successionsordning. Ved oprettelsen af familiefonds må det således iagttages, at ydelserne uddeles efter fondsbestyrelsens skøn og ikke efter en bestemt rækkefølge, der er fastsat af fondens stifter.« Med andre ord: lovgivningsmagtens hensigt har tydeligt nok været at lægge hindringer i vejen for en arvelig rigmandsklasse – men det skal vi nok finde råd for!

I betragtning af de »krav«, der stilles til fondsbestyrelsen (bortset fra det »uvildige medlem« kan alle være slægtsmedlemmer, og kontinuiteten kan sikres ved selvsupplering), er det ikke mærkeligt, at Kjeld Rørdam slutter sin gennemgang af problemerne med grundlovens § 84 således: »Uden at komme i konflikt med forbudet mod fideikommiser kan fondsstifteren imidlertid gennem retningslinier i fondsfundatsen komme langt til sandsynlig praktisk realisation af ønsker om, hvorledes børn og senere generationer skal komme i betragtning ved ydelser fra fonden.«²⁾

Nogle kunne måske finde, at kravet om et uvildigt medlem kun kan besværliggøre bestræbelserne på gennem skatte- og afgiftsprivilegier at sikre en arvelig rigmandsklasse; men Kristian Mogensen påpeger, at det uvildige medlem har en helt nødvendig funktion, idet »det hele let får et skær af selvkontrahering, hvis stifteren og/eller de til ydelser fra fonden berettigede har eneindflydelsen i bestyrelsen«. Og det har han naturligvis ret i – det ville ikke se så godt ud.

Lovmæssige begrænsninger og deres omgåelse.

En fond har som nævnt retlig eksistens, blot den opfylder de netop gennemgåede krav vedrørende formål, bestyrelse og udskilt formue. Derefter har den automatisk de privilegier, som knytter sig til fonds, og skal ikke hverken ansøge om godkendelse eller lade sig registrere.

Der findes i lovgivningen kun ganske få begrænsninger af de skatte- og afgiftsmæssige privilegier, fonds i almindelighed nyder godt af:

Ligningsloven: I ligningslovens § 14, stk. 3, fastsættes, at løbende ydelser til egentlige familiefonds ikke kan fratrækkes giverens skattepligtige indkomst. § 17 og § 21 udelukker tilsvarende fradrag for renter af gæld på arveforskud og for kapitalværdien af løbende ydelser til egentlige familiefonds.